

بسم الله الرحمن الرحيم

د ماشوم روزني ۱۲۰ ټکي

Ketabton.com

اردو ژباړه: طالب علم صلاح الدين

ليکوال: ډاکټر احمد المزيدي

پښتو ژباړه: رحمت شاه (فراز)

د کتاب په اړه:

د کتاب نوم:		د ماشوم روزنې ۱۳۰ ټکي
ليکوال:		دوکتور احمد المزيدي
اردو ژباړه:		طالب علم صلاح الدين
پښتو ژباړه:		رحمت شاه (فراز)
ډيزاين او کمپوز:		رحمت شاه (فراز)
د ژباړې نېټه:		2018، 24، جولای، دوشنبه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وحده، والصلاة والسلام على من لا نبي بعده، اما بعد:

د ماشومانو روزنه يو فن دی او ډېری خلک له دې فن څخه ناخبره دي. د ماشومانو د روزنې اړوند په ټوله نړۍ کې گڼ شمېر کتابونه لیکل شوي دي. ((ډاکټر احمد المزید)) په لنډ ډول د ۱۳۰ ټکو په لیکلو د مېندو او پلرونو یوه لویه ستونزه هواره کړې. د دې ۱۳۰ لارو په وسیله ماشومان نېغې لارې ته راوستل کېدی شي. وایي چې د روزنې په پیل کې لږ نارامې د ټول ژوند لپاره د اوږو بار گرځي.

د کتابونو په دې انبارونو او د وخت اړتیا ته په کتو دا کتاب یو داسې لنډیز دی چې په لنډ ډول پکې د ماشومانو د روزنې په اړه ټولو خلکو او په ځانگړي ډول مور او پلار ته لارښوونې شوې دي. ښایي د دې هڅې له امله خلک د خپلو ماشومانو د روزنې په اړه گټور پوهاوی ترلاسه کړي او د همدې لارو په خپلولو له خپلو ماشومانو څخه د درناوي مېوه ترلاسه کړي. دا ۱۳۰ ټکي په لنډ ډول راوړل شوي دي، هر کس د خپلو حالاتو له مخې درس ترې اخیستی او کاروی شي. الله تعالی دې زموږ د ټولو ملاتړی او مرستندوی وي.

عقیده

۱- د یو والي عقیده باید د ماشوم په زړه کې له کوچنیوالي وپالل شي. پکار ده چې ماشوم پوه کړی شي چې په ((لا اله)) کې د دې خبرې نفي شوې چې اړتیا پوره کوونکی او معبود نشته... ((الا الله)) کې باید دا ورته ثابت کړی شي چې یوازې الله تعالی هغه ذات دی چې د ټولو پالونکی دی. لنډه یې دا چې ماشومانو ته باید لومړۍ کلمه او د هغې معنا په ټینګار سره ور زده کړی شي.

۲- له ماشوم نه پوښتنه وکړئ چې الله تعالی موږ ولې پیدا کړي یو؟ د پوښتنې له امله به له ماشوم سره د ځواب موندلو تنده پیدا شي. نو اوس هغه ته ور زده کړئ چې الله تعالی موږ ټول د خپل عبادت او د هغه د احکامو د پر ځای کولو لپاره پیدا کړي یو. موږ ته ښايي چې په هر کار کې د الله تعالی خوښه ولټوو.

۳- د ماشوم په ذهن کې باید د جهنم او د الله تعالی د عذاب تصور ډېر وانه چول شي. تر څو د هغه په ذهن کې د الله تعالی په اړه یوازې وېره او ډار شتون ونه لري. بلکې هغه ته باید ور وښیو چې د ښو ښو کارونو په کولو به دا د نعمتونو ترلاسه کړو. هو، که ماشوم کله شوخي وکړي نو ښه به وي چې په کمه کچه یې له جهنم او عذاب څخه هم ووېروو.

۴- ماشوم ته باید هر وخت د الله تعالی نعمتونه ور یاد کړی شي. هغه ته ور وښیئ چې الله تعالی موږ ټول داسې ښکلي پیدا کړي یو، موږ ته یې دا ښایسته نړۍ راکړې، موږ ته یې خواږه راکړي، پیسې یې راکړې او داسې نور. په دې سره به د ماشوم په زړه کې د الله تعالی مینه را وټوکېږي.

۵- د ماشوم په ذهن کې دا خبره په ښه ډول ور ځای کړئ چې الله تعالی موږ په هر حال کې ویني. که څه موږ یوازې یو، په بند اطاق کې یو، یا هم په څادر کې پټ یو. د همدې لپاره پکار ده چې په یوازیتوب کې هم د بدو چارو په اړه فکر ونه وکړو.

۶- ماشوم ته دعاوې ور زده کړئ. د هر کار په پیل کې بسم الله ویل، له ډوډۍ څخه وروسته الحمد لله ویل. او دغه راز نور اذکار او دعاوې ور زده کړئ.

۷- د ماشوم په مخکې پرلپسې د پیغمبر ﷺ د ښکلو اخلاقو او سپېڅلو صفاتو یادونه کوي. تر څو د هغه په زړه کې د پیغمبر ﷺ مینه ځای وکړي. د هغه په وړاندې د سپېڅلي سیرت کیسې په ښکلي اسلوب وکړئ.

په دې ډول به ماشوم نبي کریم ﷺ د ځان لپاره یو ایډیال (نمونه) وگرځوي. ماشوم په پیغمبر ﷺ باندې پر درود لېږلو عادت کړي.

۸- ماشوم د قضا او قدر پر عقیده پوه کړي. په دې یې پوه کړي چې الله تعالی څه غواړي هغه کېږي او څه چې نه غواړي هغه پخپله نه شي کېدی. هر څه د الله تعالی د قدرت په ولکه کې دي.

۹- ماشومانو ته د ایمان پنځه ارکانه ور زده کړي، یعنې: سپېڅلې کلمه، لمونځ، روژه، زکات او حج.

۱۰- له ماشوم نه د عقیدې اړوند پوښتنې وکړي. مثلاً له هغه وپوښتي چې ستا رب څوک دی؟ ستا دین څه دی؟ ستا پیغمبر څوک دی؟ موږ چا پیدا کړي یو؟ موږ ته څوک رزق راکوي؟ څوک موږ ته خواړه راکوي او له ناروغیو شفا راکوي؟ توحید څه شی دی؟ کفر او نفاق څه شی دی؟ د مشرک، منافق او کافر پایله څه ده؟ او داسې نور.

عبادت

۱۱- خپل ماشوم ته د اسلام پنځه ارکانه ور وپېژني.

۱۲- هغه له لمانځه سره عادت کړي. په حدیث شریف کې راځي: ((کله چې ستاسې ماشومان اوه کلن شي نو پر لمانځه یې پابند کړي او کله چې لس کلن شي، نو د لمانځه په نه کولو یې ووهي.))

۱۳- هلکان له ځان سره د لمانځه لپاره بیایي او هغوی ته د اوداسه طریقه ور زده کړي.

۱۴- ماشومانو ته د جومات درناوی او اداب ور زده کړي. هغوی د جومات د سپېڅلتیا ساتلو په لور وهڅوي.

۱۵- ماشومان له روژې نیولو سره عادت کړي څو په لویښ کې د روژې نیول ورته ستونزمن نه وي. پکار ده چې د روژو په نیولو یې حوصلې لوړې کړو.

۱۶- په ماشومانو کې د قرآن کریم د حفظ کولو لېوالتیا پیدا کړي. نبوي احادیث، اوراد او اذکار ور زده کړي. د هغوی په وړاندې د قرآن کریم د حفظ کولو ثواب او درجات یاد کړي.

۱۷- هر کله چې ماشوم په درس کې پرمختګ وکړي، نو له هماغه سره سم انعام ورکړئ او حوصله يې ور لوړه کړئ. حضرت ابراهيم بن ادهم ^(ح) فرمايي، زما پلار يوه ورځ راته وويل: ((اې زويه! د حديثو علم ترلاسه کړه او هر کله چې تا کوم حديث واورېد او زده دې کړ نو تا ته به يو درهم درکول کېږي.)) ابراهيم بن ادهم فرمايي: ((همدې هڅونې او د انعام ترلاسه کولو لېوالتيا زه د حديثو له علم څخه برخمن کړم.))

۱۸- ماشوم بايد هر وخت په ليک، لوست او د مدرسې په کارونو کې بوخت ونه ساتل شي تر څو ماشوم دا کارونه د ځان لپاره سزا ونه گڼي او د قرآن کریم له حفظ او نورو درسونو څخه زړه تورو نه شي.

۱۹- پوه شئ! تاسې د خپلو ماشومانو لپاره ايډيال او لارښود ياستئ. اوس که تاسې د عباداتو او الهي احکاماتو په ترسره کولو کې له تنبلۍ او غفلت څخه کار واخلئ نو ماشومان به هم له تاسې ناسم اغېز واخلې او د عباداتو ترسره کول به پر ځان بوج وگڼي او په پرېښودو به يې هېڅ لږزانده نه وي.

۲۰- خلک ماشومانو ته پيسې ورکوي او ماشومان زياتره وختونه هغه پيسې زېرمه کوي. په داسې صورت کې کله نا کله د ماشوم په مخکې له خپل جيب څخه کوم بېوزلي ته يو څه ورکوي. يا يې د ماشومانو په لاس ورکوي. په دې سره به په ماشومانو کې د الله تعالی په لاره کې د صدقې مينه او ځواک پيدا شي. هغوی ښه وهڅوي چې له خپله جيبه څه نا څه خامخا د الله تعالی په لار کې ولگوي. تاسې د احاديثو او د صدقې د فضايو په اورولو هم د ماشومانو په ذهن کې دا خبره ور کېښولې شئ.

د اخلاقو ښوونه

۲۱- که غواړئ چې خپل ماشومان د رښتينولۍ بېلگه وگرځوئ نو د هغوی په زړونو کې د وېرې تخم مه کړئ. ځکه که د رښتيا په ويلو هغوی يو ځلې وهل وخوري نو پر دوهم ځلې تېروتنې به هېڅکله رښتيا ونه وايي بلکې د درواغو يوه کيسه به راجوړه کړي او د ځان د ژغورلو هڅه به وکړي.

۲۲- خپل ځان د رښتينولۍ او صداقت بېلگه کړئ. له غولونې او ناوړه خبرو ځان وساتئ. بيا وگورئ ماشوم به مو هم له تاسې رښتينولي او صداقت زده کړي.

۲۳- ماشومانو ته تل د امانت او رښتينولۍ درس ورکړئ او پر هغه ترلاسه کېدونکي اجرone او انعامونه ياد کړئ.

۲۴- په غیر محسوس ډول ماشوم وازمایي چې څومره امانت ساتونکي او څومره د باور وړ دی.

۲۵- په ماشوم کې د صبر عادت وروزی. په یوه کار کې له بېرې کولو او بې فکره د یوه کار له کولو یې منع کړی. په دې خبره باندې د ماشوم د ښه پوهاوي لپاره کولی شئ په هغه روژې ونیسئ. یا داسې کارونه پرې وکړئ چې په هغو کې له صبر او انتظار پرته بله هېڅ چاره نه وي. ترڅو ماشوم د ډاډ او صبر له مفهوم سره بلد شي.

۲۶- ټولو ماشومانو ته په یوه سترګه وګورئ. بې علتو یو چاته زیات وخت مه ورکوی تر څو نور ماشومان ځان کم ونه ګڼي. د مساوي چلند په کولو به د هغوی په ذهنونو کې د عدل صفت رېښې وکړي.

۲۷- ایثار وایي نورو ته پخپل ځان لومړیتوب او ترجیح ورکولو ته. ماشومان عادت کړئ چې هغوی تل نور خلک له ځان څخه لوړ وګڼي. هغوی ته د صحابه کرامو د ایثار کیسې واوروئ.

۲۸- په غولونې، ملاوټ، درواغو او غلا باندې څومره لویې سزاګانې ورکول کېږي او الله تعالی پرې څومره خفه کېږي؟ د ماشومانو په مخکې د دې څرګنداوی وکړئ تر څو له دې ډول رټل شوو کارونو څخه د تل لپاره ځان وساتي.

۲۹- ماشوم که په کوم ځای کې زړورتیا وښيي نو افریني پرې ورکړئ. هغه ته وښیئ چې زړورتیا او مېړانه د مسلمان لپاره خورا اړینه ده. الله تعالی هم زړور مؤمنان خوشوي.

۳۰- د سختي لهجې او د ډېر زیات رعب اچولو له امله د ماشومانو په ذهن کې ستاسې ناسم تصور ځای نیسي. له دا ډول لهجو ځان وساتئ.

۳۱- ماشوم له عاجزۍ او خاکسارۍ سره روږدی کړئ. له تکبر او لویي کولو یې منع کړئ. د تکبر په غوره کولو انسان په هماغه وخت د خلکو له سترګو لوېږي. په دې معنا چې د تکبر سزا ډېره ژر ورکول کېږي.

۳۲- د ماشوم په ذهن کې د دې خبرې پخلی وکړئ چې د ښې کورنۍ او د مال او اسبابو له امله چاته لوړې درجې نه ورکول کېږي. بلکې د تقوا او د نېکو کارونو په ترسره کولو خلک پرمختګ کوي او بریا مومي.

۳۳- ماشوم ته وښیئ چې ظلم او زیاتۍ د بې زړه خلکو کار دی. لاس اچول او خبره نه منل انسان د ذلت په کنده کې غورځوي. خیانت کوونکي د هلاکت په لور درومي.

۳۴- په ځينو شيانو کې چې ډېر نازکه توپيرونه شتون لري، ماشومان بايد له هغو خبر کړي شي. مثلاً دا چې د زړورتيا او بې ځايه ظلم او مداخلت کولو تر منځ څه توپير دی؟ حيا او شرمندگي څه توپير لري؟ په عاجزۍ او ذلت کې څه توپير دی؟ په هوښيارۍ او غولونې کې څه توپير دی؟ دا ډول نورې هغه خبرې چې ماشوم پرې نه پوهېږي، هغه ته يې ور ښيي او په دې يې پابند کړي چې په هغو کې ښه کارونه را خپل کړي او له بدو کارونو ځان وساتي.

۳۵- اولاد مو پراخ لاسی (سخي) اموخته کړئ. داسې چې په کور کې هم پراخ لاسی وي او په خپل ځان باندې نورو خویندو وروڼو ته لومړيتوب ورکړي او له کوره بهر هم د ښکيو او احساناتو ترسره کوونکی وي.

۳۶- له يو چا سره کړې ژمنه تل پوره کوئ. په ځانگړې ډول له ماشومانو سره چې د کوم شي ژمنه شوې وي هغه پخپل وخت تر هغو ور ورسوي، څو ماشومان مو د ژمنې له پرځای کولو سره روږي شي او د ژمنې له ماتولو څخه د ځان ساتنې عادت خپل کړي.

د روزنې لارې او اسلامي اداب

۳۷- کور ته د ننوتو پر مهال په ماشومانو باندې سلام واچوي. هغوی هم له سلام اچولو سره عادت کړي.

۳۸- د ماشومانو په مخکې جامې او داسې نور مه بدلوي. که اړين وي نو د پردې خيال وساتي او د ماشومانو په مخکې د ستر له پرانيستلو ځان وساتي.

۳۹- له گاونډيانو سره ښه چلند وکړي. ماشومان هم د گاونډيانو له حقونو خبر کړي.

۴۰- گاونډيانو ته له تکليف او کړاو رسولو څخه د ځان ساتنې ترغيب او درس ورکړي.

۴۱- مور او پلار د ښه چلند ډېر مستحق دي. د چا چې مور او پلار ژوندي نه وي، له هغو د هغوی قدر وپوښتي نو يو څه اندازه به درته ولگېږي. يو چا څه ښه ويلي دي:

پيار كهته هيس كسه اور مامتا كيا چيز هـ

كوئي ان بچو سـه پوچه جن كي مرجاتي هـه ما!

[اردو ژباړن]

مــــینه څه ته وایي او دا څه وي د مور مینه

ودې پوښتي هغه چې یې مــــور په گور کې وینه

[پښتو ژباړن]

له همدې امله له والدینو سره ډېر ښه چلند وکړئ. له خپلوانو سره مو اړیکې وپالئ. پر هغوی پام وساتئ. په غم او ښادی کې یې گډون وکړئ. خپل ماشومان په دې ټولو چارو کې له خپل ځان سره ولرئ او هغوی ته هم له والدینو او خپلوانو سره د ښه چلند لارښوونه وکړئ.

۴۲- ماشومانو ته وښیئ چې خلک له هغه ماشوم سره مینه کوي چې مهذب وي او نورو ته له ضرر رسولو ځان ساتي.

۴۳- پخپله د خپلو ماشومانو لپاره د هغوی په نوم یو لیک یا یو لنډ کتابگوټکی ولیکئ چې پکې اداب، پندونه او سپارښتنې وي. ماشوم به دا ډول شیان له ځان سره ساتي او کله چې لوی شي، پر هغو به عمل کوي.

۴۴- ماشومانو ته باید وښودل چې ځینې کارونه شیطاني کارونه وي چې له هغو نه د تل لپاره ځان ساتل پکار دي لکه درواغ ویل، دوکه ورکول، کنځلې کول او داسې نور.

۴۵- د ورځې په پای کې له خپلو ماشومانو سره کېنئ، خبرې ورسره وکړئ او هره ورځ له نبوي ادابو څخه یو ادب ور وښیئ. بیا د پخوانیو ادابو په اړه د هغوی د عمل په باب پوښتنې وکړئ چې دوی پر هغو څنگه او څومره عمل کوي. که امکان لري نو لیکل شوي اداب په ماشومانو ولولئ او تاسې ورته غوږ کېږدئ او تېروتنې یې ور سمې کړئ.

۴۶- که له ماشوم نه تېروتنه وشي، د ټولو په مخکې یې له رټلو او سزا ورکولو ځان وساتئ. هو، په یوازیتوب کې یې پوه کړئ او د بدو کارونو له پایلو یې خبر کړئ.

۴۷- ماشومان د امکان تر بریده ملامت او د خپلې غوسې نښه مه گرځوئ. بلکې یوه ښه موقع ورته وگورئ – داسې چې مناسبه وي – بیا له ماشومانو سره پر اعتدال ولاړ چلند وکړئ.

۴۸- د ماشومانو کوټې ته له ورتگ مخکې، له هغو اجازه وغواړئ. په دې ډول به ماشومان یو چیرته له ننوتو مخکې د اجازې له اخیستلو سره عادت شي. او په دې ډول به د اسلام د ((استیذان)) پر حکم عمل ورته شونی شي. که د ناڅاپه ورننوتو له امله کوم کار درنه پټ کړي نو په راتلونکي کې به یې په داسې طریقو وکړي چې د کوښښ سر بهره به هم تاسې پرې پوه نه شئ. ځکه شیطان د بدو کارونو لپاره نوې لارې پرانیزي. هو، پکار ده چې کله نا کله په پټه توگه د ماشومانو څارنه او د هغوی د ملگرو په اړه پوښتنه گروېږنه وشي.

۴۹- دا تمه مه لرئ چې ماشوم به په یو ځل پوهولو پوه شي او بیا ځلې به ورته د کوم څه ښودلو اړتیا نه وي. بلکې ماشومانو ته یې باید هر وخت ور په یاد کړئ او ویې څارئ.

۵۰- کله چې ټول د ډوډۍ لپاره کېني نو له ډوډۍ پیلولو مخکې په لږ لوړ غږ بسم الله ووايئ. څو ماشومان له ډوډۍ خوړلو مخکې له ((بسم الله)) ویلو سره روږدي شي. په همدې ډول له ډوډۍ وروسته ((الحمد لله)) ووايئ.

۵۱- انسان تل تېروتنې کوي. په ځانگړي ډول ماشومان خو بیا هر وخت شوخي کوي. د ماشومانو په هره تېروتنه او هره شوخي د هغو نیول، رټل او سزا ورکول عادت مه گرځوئ، بلکې ځینې وختونه پرې سترگې هم پټوئ. پخپله سینه کې د ماشومانو د شوخیو او تېروتنو کتاب مه پرانیزي.

۵۲- که په کوم کار کې له تاسې تېروتنه وشي نو د ماشوم په وړاندې باید له ښښې غوښتلو ونه شرمېږئ. کېدی شي هغه ستاسې د ښښې غوښتنې له چلند نه ښه درس واخلي.

۵۳- ماشوم ته گټه او تاوان ور وپېژنئ. هغه دې ته تیار کړئ چې ته یو با ادبه ماشوم یې او ته به د ښه او بد کار تر منځ له فرق کولو وروسته، ښه کار ترسره کوې او له بد کار نه به ځان ساتې.

۵۴- ماشومانو ته کوم ځانگړی کار ور وسپارئ چې هغوی پر همدې کړښو په راتلونکي ژوند کې کار وکړي. مثلاً یو ماشوم د معلم کېدو لپاره وهڅوئ، بل د پیلوټ کېدو او یو بل د ډاکټر کېدو او داسې نور.

۵۵- د ماشومانو په خبرو یا کوم کار پورې ټوکې او رشخند مه وهئ. په دې ډول د ماشوم پر نفس اعتماد (self - confidence) کمېږي.

۵۶- ماشومانو ته د مبارکۍ، ښه راغلاست او خدمت پر مهال کارېدونکي الفاظ ور زده کړئ.

۵۷- د ماشومانو ناز او نخرو ته په غاړې اېښودو کې مبالغه مه کوئ.

۵۸- د دنیا په مادي شیانو کې باید د ماشوم ذهن بوخت نه کړی شي. په مادیت باندې د باور په صورت کې په انسان کې د اعتماد ځانگړنه کمېږي او د پیاوړي گام اخیستو وړتیا له لاسه ورکوي.

۵۹- د ماشومانو ملگري شئ او د ملگرو په څېر چلند ورسره وکړئ تر څو هر ډول مسئله درسره شریکولی وشي.

ماشومانو ته د لوبو او ورزش وخت ورکړئ

۶۰- ماشومانو ته د لوبو لپاره کافي وخت ورکړئ تر څو جسماني روغتیا یې هم ښه وي او په ماشومانو کې د لوبو کومه هیله او خواش چې وي هغه هم پوره شي.

۶۱- هغوی په گټورو او ذهن روښانونکو لوبو بوخت کړئ.

۶۲- هغوی ته خپلواکي ورکړئ چې پخپله هر څه غواړي ترسره کړي. البته څارنه یې وکړئ.

۶۳- ماشومان له لامبو، ښه ویشتلو او داسې نورو فعالیتونو سره اشنا کړئ.

۶۴- له ماشومانو سره لوبې وکړئ او کله نا کله د بریا په صورت کې هم لوبه ترې وبایلئ.

۶۵- ماشومانو ته باید گټور روغتیايي خواړه ورکړی شي.

۶۶- د ماشومانو توکو او خوراک څښاک او ... ته پاملرنه کوئ.

۶۷- د خوراک څښاک په معامله کې په ماشومانو پام ساتئ چې له بریده تېری ونه کړي یا بېکاره شیان ونه خوري.

۶۸- که ماشوم کومه شوخي کړې وي نو د ډوډۍ پر مهال باید ونه وهل شي.

٦٩- په ماشومانو د هغوی د خوښې خواږه وخورئ. کوم خواږه چې هغوی ته په زړه پورې نه وي، په زوره یې مه پرې خورئ.

ذهني وده

٧٠- د ماشوم خبره باید په غور واورېدل شي او هر ټکی یې په بشپړې پاملرنې سره له اورېدو وروسته د هغه ستونزه حل کړی شي.

٧١- ماشوم ته داسې روزنه ورکړئ چې خپلې ستونزې پخپله حل کول زده کړي. که تاسې پوهېږئ چې له کوښښ سر بهره هم نه بریالی کېږي نو په پټه په داسې ډول له کومک ورسره وکړئ چې پرې پوه نه شي. له داسې کولو به په هغه کې د پرمختګ حوصله او پر ځان باور پیدا شي.

٧٢- ماشوم ته د عزت او مینې په سترګه وګورئ. که کوم ښه کار وکړي نو ښه عوض او بدله یې ورکړئ.

٧٣- ماشومان د قسمونو خوړلو ته مه اړ کوی بلکې د رښتیا ویلو رزونه ورکړئ او په ذهن کې یې دا خبره ورځای کړئ چې پرته له قسم کولو هم ستا خبره سمه ګڼل کېږي.

٧٤- د زیات ډارولو او سزا ورکولو له خبرو ځان وساتئ.

٧٥- ماشوم ته دا احساس مه ورکوی چې هغه بد هلک دی یا نالایق او تنبل دی.

٧٦- زیاتره ماشومان ډېرې پوښتنې کوي. په دې صورت کې د پوښتنو په کولو باید ونه وهل شي، بلکې د ټولو پوښتنو ته یې څرګند او ډاډ بڼونکي ځوابونه ورکړئ.

٧٧- ماشوم په مینه او محبت سینې ته راجوخت کړئ او دا احساس ورکړئ چې مور او پلار درسره ډېره مینه لري. او ته پر هغوی ډېر ګران یې.

٧٨- په ځینو چارو کې له ماشومانو مشوره وغواړئ او د هغه پر مشوره عمل وکړئ. که په کومه خبره نه پوهېږي نو پوه یې کړئ او اصلاح یې کړئ.

٧٩- د کور دننه د خپلې خوښې په ځای کې د اوسېدو په معامله کې د ماشوم طبیعت ته وګورئ.

په ټولنيزو مرکزونو او حلقو کې د ماشوم روزنه

۸۰- ماشومان د منډو، د قرآن مجيد حفظولو او علمي سياليو ته ور ولئ. د قرآن کريم د حفظولو په حلقو کې يې کېنوي. په نورو تفريحي فعاليتونو کې برخه ورکړي تر څو په ماشومانو کې اضافي وړتياوې وروزل شي.

۸۱- ماشوم ته مېلمه پالنه ور وښيي. روزنه ورکړي چې د مېلمنو په مخکې خواړه، چای يا مېوه په څه ډول اېښودل کېږي او د خوړلو بلنه څنگه ورکول کېږي.

۸۲- کله چې تاسې له خپلو ملگرو سره ناست اوسئ او په دې وخت کې مو ماشوم راشي نو هرکلی ورته وويئ او نورو ملگرو ته يې په ښه ډول ور وپېژني.

۸۳- په ټولنيزو او مرستندويه فعاليتونه کې ماشومانو ته د برخې اخيستو موقع ورکړي. مثلاً د يتيمانو او کونډو د خدمت او مرستې کولو په ځای کې ماشومان ور وړاندې کړي تر څو په هغوی کې د ټولنې له بېوزله خلکو سره د مرستې جذبه را پيدا شي.

۸۴- ماشوم ته په بازار کې د پېر او پلور روزنه ورکړي. د حلالې گټې فضيلت او لارې چارې ور وښيي.

۸۵- ماشومانو ته روزنه ورکړي چې د نورو درد او خوږ احساس کړي او څومره چې امکان لري د هغوی د کړاوونو په کمولو کې کومک ورسره وکړي.

هیں لوگ وہیں جہاں میں اچھے

آتے ہیں جو کام دوسروں کے

[علامہ محمد اقبال رحمہ اللہ]

په دنيا کې ښه هماغه انسانان دي

چې په ښه ورځي د نورو انسانانو

[پښتو ژباړن]

۸۶- د ماشوم په اوږو د ټولې نړۍ بوج مه باروئ. په دې معنا چې د هغه په مخکې د نړۍ داسې انځور مه وړاندې کوي چې له امله یې ماشوم ته د ټولې نړۍ فکر ور ولوېږي.

۸۷- که د ټولنیزې گټې یا مرستندویه فعالیت هر ډول کار ترسره کوي، نو د ماشوم په مخکې یې یادونه وکړي.

۸۸- له کور نه بهر د ځینو کارونو لپاره ماشومان لېږي. په دې اړه پر هغوی بشپړ باور ولري او وخت په وخت لارښوونې ورته کوي.

۸۹- که ماشوم غواړي چې پخپله له کوم بل ماشوم سره ملگرتیا وکړي نو بې له کوم معقول لامله د هغه ملگرتیا له منځه مه وړي. هو، ماشومانو ته د ښو او ښکو ملگرو د لټون نصیحت وکړي.

د ماشومانو روغتیا ته پام وکړي

۹۰- د ماشومانو روغتیا ته ډېر پام کوي. هغوی روغ ساتي.

۹۱- ماشومانو ته په وخت ډوډۍ ورکوي او په دې کار کې غفلت مه کوي.

۹۲- د درملو څومره کچه چې ټاکل شوې وي، له هغه زیات ماشوم ته مه ورکوي.

۹۳- په ماثورو دعاگانو او قرآني آیتونو یې دم کړي.

۹۴- ماشوم د شپې له ژر ویده کېدو او سهار له وختي پاڅېدو سره عادت کړي.

۹۵- د ماشومانو پاکوالي ته پاملرنه وکړي. د هغوی بدن، غاښونه او جامې باید تل پاکې او ستره وي.

۹۶- د ناروغۍ زیاتېدو ته مه په تمه کېږي، ماشوم پر وخت ډاکټر ته ور ښکاره کړي او دوا او داسې نور ورته راوړي.

۹۷- کوم خلک چې په ساري (نورو ته تلونکو) ناروغیو اخته وي، له هغو څخه ماشومان لرې وساتي.

۹۸- ماشوم دې احساس ته مه پرېږدي چې په کومه خطرناکه ناروغۍ اخته دی.

۹۹- د الله تعالى په حضور د ناروغۍ د شفا لپاره التجا او غوښتنه وکړئ. له ټولو مرضونو څخه شفا له الله تعالى نه وغواړئ او د هماغه لور ته مخ وگرځوئ.

اضافي فعاليتونه

- ۱۰۰- ماشومانو ته معماوې يعنې چيستانونه ورکړئ او له هغوی يې ځوابونه وغواړئ.
- ۱۰۱- په ماشومانو مقالې وليکئ. کومه موضوع ورکړئ او په هغې باندې په خپلو الفاظو کې د ليکلو دنده ور وسپارئ.
- ۱۰۲- ماشوم چې هر څه ليکي هغه لولئ. تېروتنې يې په نښه کوئ او هره ورځ د نوې اسلوب او کلماتو کارول ور زده کړئ.
- ۱۰۳- ماشوم که په عبارت کې کومه نحوي يا لغوي تېروتنه کوي نو پر وخت يې ور اصلاح کړئ. اصلاح يې بل وخت ته مه پرېږدئ، داسې نه چې يوه تېروتنه يې داسې پخه شي چې په راتلونکي کې هم د ماشوم په ذهن کې پاتې شي.
- ۱۰۴- په ماشوم باندې عبارت په لوړ غږ ولولئ تر څو پر ځان يې باور پيدا شي او تلفظ يې صحيح شي. او په ويلو کې ورته اسانتيا وي.
- ۱۰۵- ماشوم ته اختيار ورکړئ چې هغه کوم کتاب او کومه کيسه لوستل غواړي. د ښوونځي لخوا له ټاکل شوي نصاب پرته به دا يو اضافي فعاليت وي چې ماشوم به ترې ډېره گټه وويني.
- ۱۰۶- تاسې چې هر څه لولئ، خپل ماشوم هم د هغه په مطالعه کې درسره شريک کړئ او ځای ځای هغه ته لارښوونه کوئ. که تاسې د کوم لوی کتاب يا موضوع مطالعه کوئ نو ماشوم ته يې په لنډ او اسانه ډول ور وپېژنئ.
- ۱۰۷- په لوبو لوبو کې چې کوم درس ورکول کېږي هغه د ژوند تر پايه په حافظه کې ساتلی وي. تاسې هم پر ماشومانو گټوري لوبې وکړئ او په پای کې په هغو کې د پټو درسونو يادونه ورته وکړئ.
- ۱۰۸- په ماشوم کې د ښوونځي په درسونو کې د لا زياتو برياوو لېوالتيا پيدا کړئ.

۱۰۹- ماشوم د زده کړې په وخت کې د حاضری او زیار پابند کړئ تر څو په ازموینو کې ښې پایلې ترلاسه کړي.

۱۱۰- پخپله هم له شعر او ادب سره لېوالتیا پیدا کړئ او په ماشومانو باندې هم د پخوانیو خلکو شعرونه او ادبي پنځونې زده کړئ. له دې شیانو سره یې لېوالتیا پیدا کړئ. تر ټولو ښه خبره دا ده چې ماشومانو ته قرآني آیتونه او احادیث ور زده کړئ. په احادیثو کې ادب هم شته او پند هم!

۱۱۱- د عربي ادب یا په هره ژبه کې چې وي، ماشوم ته د هغه د فصاحت او بلاغت اړوند مثالونه او عبارات ور زده کړئ.

۱۱۲- د وینا ځواک او د خطابت ملکه داسې یو شی دی چې په وسیله یې انسان د خیر خبره په غوره اسلوب تر خلکو رسولی شي، پکار ده چې ماشومانو ته د وینا روزنه ورکول شي.

۱۱۳- د خبرو اترو او ورزش په سیالیو کې د ماشومانو لېوالتیا را وپنځوئ او ویې روزئ.

۱۱۴- د بدن د ځواکمنولو او قوي اوسېدو لپاره ماشوم له خپل ځان سره شریک کړئ.

۱۱۵- ماشوم ته د مورنۍ ژبې تر څنګ کومه بله مشهوره ژبه هم ور زده کړئ.

په ښه کار ماشومانو ته انعام ورکړئ او د بد کار په کولو وړ سزا ورته وګورئ

۱۱۶- په کومو کارونو ثواب ورکول کېږي او په کومو کارونو الله تعالی خفه کېږي او سزا پرې ورکوي، په پوهوونکي او په زړه کې ځای نیوونکي انداز یې د ماشومانو په مخکې یادونه وکړئ. بیا کله چې ماشومان ښه کار وکړي نو هغوی ته انعام ورکړئ یا لږ تر لږه افریني ورکړئ او که کومه شوخي وکړي نو له وخت سره سم وړ سزا ورکړئ، خو په سزا کې مبالغه مه کوئ.

۱۱۷- ماشومانو ته انعام ورکړئ، له سزا نه د امکان تر بریده ځان وساتئ.

۱۱۸- د انعام ورکولو ګڼې لارې کېدای شي. هر وخت پیسې ورکول ښه نه وي، بلکې ځای او وخت ته په کتو هماغسې انعام ورکړئ. مثلاً له ځان سره یې په کوم سفر بوځی، په کمپیوټر کې د کوم ګېم کولو اجازه ورکړئ، کومه ډالۍ ورکړئ یا له ملګري سره د باندې د چکر وهلو اجازه ورکړئ.

۱۱۹- سزاوې ډول ډول وي. هرکله وهل ټکول د ستونزې حل لاره نه وي. کله يوازې په غوسې کتل هم بسنه کوي. کله بيا په ژبنۍ غوسې، کله تر يوې مودې پورې د خبرو اترو د نه کولو، کله بيا د ورځني لگښت د نه ورکولو او کله بيا د اونيزې تفريح د اجازې په نه ورکولو هم ماشوم پند اخلي.

۱۲۰- په ياد ولرئ! مناسبه سزا ماشوم په راتلونکي کې له شوخۍ کولو راگرځوي او د غوره والي په لور يې بيايي.

۱۲۱- په ياد ولرئ چې پيغمبر ﷺ هېڅکله کوم ماشوم نه دی وهلی. په نبوي دور ﷺ کې يوه بېلگه هم داسې نه موندل کېږي چې پيغمبر ﷺ دې کوم ماشوم وهلی - ډېولی وي يا سزا ورکړې وي. له همدې امله له وهلو ټکولو بايد د امکان تر بريده ځان وساتئ.

۱۲۲- لومړی ځل چې ماشوم کله شوخي وکړي نو مه يې وهئ، بلکې په مناسب ډول يې تنبيه کړئ او په راتلونکي کې د داسې کار د نه کولو ژمنه ترې واخلي.

۱۲۳- د سزا د ورکولو پر مهال له سخت زړيتوب څخه کار مه اخلي. نه د داسې غوسې پر مهال سزا ورکوي چې له بريده وتلې وي. هسې نه په سزا کې له حده تېری درنه وشي.

۱۲۴- کله چې د سزا ورکول حتمي وي نو ماشوم ته د سزا علت هم وښیئ چې په فلانۍ تېروتنې دا سزا در کول کېږي.

۱۲۵- ماشوم بايد هېڅکله دا احساس ونه کړي چې هغه ته د سزا له ورکولو تاسې خوند اخلي يا مو زړه ته پرې ارامتيا رسېږي. دا ډېر ناوړه ظلم دی.

۱۲۶- د خلکو په مخکې ماشوم مه وهئ. په ځانگړي ډول د هغه د ملگرو په شتون کې هغه مه وهئ يا رټی. هو، د ملگرو په شتون کې په عمومي ډول د تېروتنې د په گوته کولو او له هغه د ځان ساتنې تاکيد وکړئ.

۱۲۷- ماشومان په مخ مه وهئ. په وهلو کې سختي مه کوئ. ډېر په زور يې مه وهئ، داسې نه چې له بريده زيات کړاو ورته ورسېږي. له لرې څخه ماشوم په کوم سخت شي مه ولي، په دې کې د لوی زيان اندېښنه پرته ده.

۱۲۸- ځينې وختونه ماشوم تېروتنه وکړي او منډه کړي او په لاس نه راځي. پلار له هغه سره ژمنه وکړي چې راځه نه دي وهم. په دې وخت کې خپله ژمنه په ياد ساتي، تر څو ماشوم په تاسې بشپړ باور ولري. داسې نه چې په لاس راتلو سره سم يې ډبول پيل کړي.

۱۲۹- ماشوم ته دا احساس ورکړي چې دا وهل ډبول هم ستا د اصلاح لپاره دي، که نه په دې کې مې څه شخصي لېوالتيا نشته؛ ستا مينه ده چې تا رټم، که نه وهل ډبول مې ښه نه اېسي.

۱۳۰- ماشوم د سزا له فلسفې نه خبر کړي. هغه ته وښيي چې سزا يوازې د کړاو رسولو او تکليفولو لپاره نه وي، بلکې دا يوازې او يوازې د تاديب لپاره ورکول کېږي.

له الله تعالی نه موږ د لارښوونې او په نېغې لارې د تلو د توفيق غوښتونکي يو. او درود او سلام دې وي په هغه نبي کریم ﷺ چې زموږ د ټولو د سرونو تاج او په ټولو مخلوقاتو کې افضل دی.

نَسَالُ اللهَ الْهَدَايَةَ وَالتَّوْفِيقَ وَالسَّدَادَ وَ صَلَّى اللهُ وَسَلَّمَ عَلَى نَبِينَا مُحَمَّدٍ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

پای

رحمت شاه (فراز)

احمد شاه بابا مېنه، کابل - افغانستان

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library